

Säkra beslut för landsbygden

Inom Regeringskansliet intensifieras nu arbetet med landsbygdsstrategin. En arbetsmetod för att landsbygds säkra beslut har arbetats fram.

– Vi måste alltid fråga oss om ett beslut innebär fler eller färre jobb på landsbygden och om beslutet gör det lättare eller svårare att leva där, säger Christina Nordin, departementsråd på Landsbygdsdepartementet.

Text: Hanna Eriksson Foto: Jessica Hagård

2009 överlämnade regeringen en samlad strategi för att stärka landsbygdens utvecklingskraft till riksdagen, som fick en uppföljning våren 2010 med "Utvecklingskraft - 156 insatser som stärker utvecklingskraften i Sveriges landsbygder". Under 2011 har Landsbygdsdepartementet tagit över huvudansvaret för landsbygdsstrategin, där man har ett nära samarbete med Näringsdepartementet. Landsbygdsfrågorna är dock något som berör alla departement i någon mån.

– Att skapa tillväxt på landsbygden är inte bara en uppgift för ett politikområde. Landsbygdsdepartementet med de gröna näringarna som bas är en stor och viktig del, men utvecklingen på landsbygden är beroende av fler politikområden. Det behövs utbildning, social och kommersiell service, infrastruktur, vägar, bredband, kultur, näringspolitik etc. Så här behöver politikområdena samarbeta om vi ska uppnå resultat.

– Därför kommer vi att tillsätta en grupp med representanter från i stort sett alla departement. Syftet med den här gruppen är att identifiera vilka processer och beslut som påverkar landsbygden. I ett tidigt skede ska vi sedan säkerställa att landsbygdens förutsättningar beaktas i dessa beslut, det vill säga, vi ska landsbygds säkra besluten, berättar Christina Nordin.

– Eskil Erlandsson benämner själv landsbygds säkring som Flataklocksmodellen. Flataklocken är enligt en mätning från 1947 Sveriges absoluta

mittpunkt och landsbygdsministern använder det som en symbol för den svenska landsbygden. Med förenklade ord - är ett beslut bra för Flataklocken är det bra för Sverige.

Varför tycker regeringen att det är viktigt med en landsbygdsstrategi?

– Sveriges tillväxt är ju summan av alla regioners tillväxt och vi har helt enkelt inte råd att vissa regioner inte presterar utifrån de har förutsättningar de egentligen har. Det handlar om tillväxt och jobbskapande.

Hur tänker man hålla igång dialogen med berörda parter?

– Tanken är att vi två gånger per år bjuder in aktörer och organisationer till ett landsbygdsforum där vi har möjlighet att diskutera olika landsbygdsfrågor som berör olika politikområden. Forumet ska fungera som en arena där vi dels ska kunna berätta om arbetet inom Regeringskansliet, dels få möjlighet att få in synpunkter och idéer från externa aktörer runt om i landet. Statssekreterare Magnus Kindbom kommer att hålla i forumen.

FAKTA:

Vill du veta mer om regeringens arbete med landsbygdsfrågorna? Se intervju med Christina Nordin på <http://www.regeringen.se/sb/d/12865> eller följ Landsbygdsdepartementet på www.twitter.com/landsbygdsdep

Ny webbplats för unga

Du har väl inte missat den nya sidan för unga om landsbygdsprogrammet. Sidan har tagits fram av Landsbygdsnätverkets arbetsgrupp unga och finns på: www.landsbygdsprogrammet.se

Tack för era bidrag till nytt landsbygdsprogram 2014–2020

Ett stort tack till alla er som har deltagit i dialoger och har lämna förslag och synpunkter på arbetet med det nya landsbygdsprogrammet. Många av er har varit med på träffar och tankesmedjor och i diskussionerna på Facebook.

Den 1 december var sista dag för att lämna förslag. Drygt 30 organisationer och länsstyrelser passade då på att skicka in sina sista kompletteringar.

Det är glädjande att så många olika organisationer, myndigheter och andra har varit med i arbetet. Alla är eniga om att det är angeläget med förenklingar. Däremot finns det många olika

åsikter om vad som ger förenkling och vilka åtgärder som är viktigast och ger bäst effekt för miljö, konkurrenskraft och en positiv landsbygdsutveckling.

Arbetet under våren handlar om att skriva detaljerade beskrivningar, göra beräkningar som ligger till grund för beloppen och mycket annat. I maj ska Jordbruksverket och Skogsstyrelsen leverera underlaget till Landsbygdsdepartementet.

Läs om arbetet på www.jordbruksverket.se/nyttlandsbygdsprogram.

Särintressen samlas till samintressen

Nu går vi in en spännande tid. Det är två år kvar av befintligt program och än finns mycket att göra för att nå högt ställda mål. Samtidigt har flera av nätverkets forum under 2011 stått öppna för att samla och korsbefrukta erfarenheter inför kommande program. Dialogen har präglats av konstruktivitet. Förståelsen för olika infallsvinklar har ökat. Små organisationer har tillsammans med de stora starka aktörerna fått komma till tals, vilket har varit särskilt tydligt i våra arbetsgrupper och i den virtuella tankesmedja som hölls i september. Inför framtiden bör vi fundera: Vad är för- och nackdelarna med hur vi nu jobbar? Ska vi fortsätta samla brett spektra intressen inom samma nätverk, så som vi t.ex. gör inom våra arbetsgrupper och vid våra träffar? Leadermetoden är ett bra sätt att samla olika intressen kring gemensamma mål. Där finns lantbrukare och andra företagare, kommunala politiker och de engagerade eldsjälarna som sida vid sida jobbar i enlighet med sin strategi. Där kan kunskapen om miljö, gröna näringars konkurrenskraft liksom livskvalitetsaspekter länkas ihop till en lokal helhet. På samma sätt samlas vi på nationell nivå, tillsammans gör vi störst nytta. Jag säger inte att det är lätt. Det är lika svårt på nationell nivå som det är hemma i min egen landsbygds verklighet när vi med olika behov och intressen ska samsas. Men o så lyckliga vi blir när vi tillsammans grävt ner bredbandet, restaurerat våtmarken eller när vi stolt kan göra PR för den nyöppnade gårdsbutiken. Samma lycka infaller när olika intressen i våra arbetsgrupper hittar beröringspunkter för att förbättra förutsättningarna lokalt. Om sådana exempel kan du läsa återkommande i vårt nyhetsbrev. Denna gång om vår nybildade arbetsgrupp för insatser i landskapsområden. Leve samintresset såväl i slutspurten av denna programperiod som in i nästa!

Maria Gustafsson
Verksamhetsledare/director

Ny grupp med landskapet i centrum

Nu finns en ny arbetsgrupp inom Landsbygdsnätverket. Gruppen vill att samarbetet på landskapsnivå ska öka och den består av 10 personer från olika organisationer.

Text: Jessica Hagård

Det handlar om att lyfta blicken, att sätt upp tydliga mål för ett landskapsområde, t.ex. en våtmark eller ett biosfärområde och sedan samverka för att nå målen.

Finns många möjligheter

Idag finns flera utmaningar vad gäller att nå miljömålen i landsbygdsprogrammet. Vissa miljöersättningar har låg nyttjandegrad. Inom Leader har det varit särskilt trögt att få snurr inom axel 2. Enligt Catharina Hellström Engström, gruppens nyblivna ordförande, uppstår det heller inte sällan intressekonflikter kring miljömässiga förändringar. Dessutom upplever många markägare det krångligt att söka miljöersättningar.

– Att arbeta gemensamt i landskapsområden tror jag gör att vi lättare når miljömålen. Det hjälper markägare, markförvaltare, naturskyddsorganisationer, hembygdsföreningar, kommuner, myndigheter och andra att höja blicken och ger snabbare resultat. Finns en projekt/processledare i ett projekt kan t.ex. markägare gå ihop och få hjälp med det administrativa. Samverkansformer bäddar också för att motverka konflikter och ger så mycket mervärden, fortsätter Catharina.

Hon betonar att gruppen valt att anamma landskapskonventionens definition av landskap (se nedan)

Inspirerande exempel ska spridas

Den nya arbetsgruppen tänker främst samla exempel på projekt som lyckats samverka kring landskapsområden, allt för att inspirera andra till liknande satsningar. Förhoppningen är att arbetet inom gruppen ska mynna ut i en

FAKTA:

Landskap enligt Landskapskonventionen: Landskapskonventionen understryker att landskapet är en gemensam tillgång och ett gemensamt ansvar. I landskapet möts många olika värden och tillgångar - kulturella, ekologiska, estetiska, sociala och ekonomiska.

Mer information om gruppen hittar du på www.landsbygdsnätverket.se

Catharina Hellström Engström, ordförande i arbetsgruppen landskapsområden.

”verktygslåda” att sprida som man ska kunna ta till för att komma igång.

– Det kan till exempel handla om information till markägare om ”vägarna in”, studiecirkelmateriel till föreningar eller information om vilken rådgivning som finns. Vi vet inte än, det är det vi ska komma fram till i gruppen.

Men bara det faktum att 10 personer från olika organisationer med olika synsätt nu kommer att träffas för att diskutera dessa frågor, tror hon har betydelse:

– Vi har i Sverige varit ovana att tänka på det här sättet, i andra delar av Europa har man kommit längre. Precis som vad gäller leadermetoden, tar det tid att lära sig tänka på ett nytt sätt. Vi får på det sättet agera förebilder i gruppen, avslutar Catharina Hellström Engström.

”Samarbete stavas med två bokstäver: v-i.”
G M Verity

Medlem har ordet

Det sammanhållna

Min landskapsdefinition utgår från grundprincipen att det sammanhållna landskapsområdet bygger på samhörighet. Samhörigheten kan vara såväl ekonomisk som ekologisk eller social/kulturell. Detta innebär att exempelvis ett skogslandskap bygger på sammanhang som skapar en biologisk mångfald och där människans påverkan på landskapet måste ta hänsyn till olika arters behov av livsrum. Likaså förutsätter människans nyttjande av såväl jordbruks- som skogsbrukslandskap att de ekonomiska fördelarna måste anpassas till uthålligheten för den ekologiska livscykel för respektive landskap.

Landskapet som ekonomisk grund för landsbygdsutveckling och i en skala i förhållande till lokalt, nationellt och globalt

Foto: Projektet Miljöinvestering i våtmark, Frövisjön

Hur får man alla med på banan?

Samtliga berörda markägare stod enade kring en upprustning av Frövisjön i Västmanland och det gav resultat. Utmaningen med att samarbeta kring ett landskapsområde är just att få alla med sig.

Text: Jessica Hagård

Projektet miljöinvestering våtmark, Frövisjön vann en Ull-bagge för Årets Miljösatsning på Landsbygdsgalan i november, ett gott exempel där samsyn mellan markägare lett till en positiv förändring av landskapet då en fågelsjö återuppstått. Såväl våtmarksentreprenören Bengt Pettersson som Robert Ström, ansvarig tjänsteman på länsstyrelsen i Västmanland, menar att projektet kunde förverkligas tack vare att den största markägaren, som var tongivande i gruppen, ställde sig positiv. Det bidrog till att de andra sex markägarna runt sjön hakade på.

– Det är inte enkelt att genomföra t.ex. sjö- eller våtmarksprojekt om någon av sakägarna sätter sig på tvären. Det räcker ofta med att en markägare säger nej. Den positiva majoriteten vågar då i regel inte driva frågan vidare med risk för höga skadestånd om man förlorar i Miljö- och vattendomstolen. Och det är inte alla som tycker att högre naturvärden kompenserar de minskade hektar odlings-

bar mark som ibland uppstår. De åkrar som ramar in den blivande våtmarken får försämrade odlingsbetingelser på grund av förhöjt markvattenstånd och det har vi tyvärr i dagsläget ingen möjlighet att kompensera för, säger Robert Ström.

Gäller att ha tålamod

Men hur gör man då för att ändå få alla med sig? Enligt Robert Ström handlar det om att tala för de mervärden som ett projekt för med sig, att till exempel lyfta andra goda exempel för att visa vad utfallet kan komma att bli.

– Men är vissa markägare fortfarande tveksamma finns det inte mer man kan göra än att dokumentera deras argument. Om man återkommer kan vissa med tiden ändra sig. I värsta fall får man försöka på nytt vid försäljningar och generationsskiften, fortsätter Robert Ström.

Han menar att länsstyrelserna inte har några andra möjligheter att påskynda proces-

serna. Hade man kunnat gå på markägarnas majoritetsbeslut hade saken sett annorlunda ut, menar han. Likaså om det funnits en statlig fond vigd för skadeståndsanspråk.

Nya fåglar vid Frövisjön

Samtidigt visar projektet miljöinvestering våtmark, Frövisjön vilket positivt resultat samverkan kan ge när alla drar åt samma håll.

– För att få alla nöjda är det viktigt att under resans gång vara lyhörd för den som vill ha vissa miljöer kvar. Men alla markägare här är nöjda med slutresultatet. Och nu har det kommit nya fågelarter till sjön och fågelskådare börjar hitta dit. Kanske ska där byggas ett fågelorn i framtiden. Allt är väldigt positivt, menar Bengt Pettersson.

FAKTA:

Övriga vinnare av Ull-baggar hittar du på www.landsbygdsnatverket.se

landskapets betydelse

perspektiv ska ge en mångfald av utbud såväl för råvara för industri som råvara för upplevelse, turism och rent hälsobehandlande verksamhet. Avkastningen rent ekonomiskt måste beräknas utifrån dessa faktorer sammanräknat.

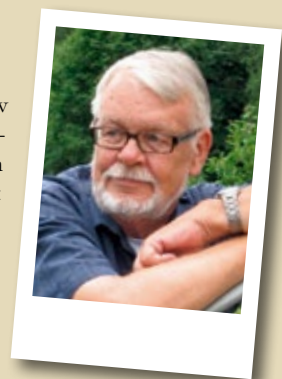
Landskapet är en del i skalan för hur man betraktar och förvaltar de värden som kan ses som ”ärvda till förvaltning” enligt principen i FN:s definition av hållbar utveckling. De flesta arter behöver områden som är större än det som i dag bevaras som nyckelbiotoper och därför behövs ett landskapsperspektiv för att många av de s.k. rödlistade arterna ska kunna överleva.

För den sociala dimensionen spelar landskapet och dess förenande egenskaper i form av aktiviteter när det gäller exempelvis jakt

och fiske, en stor roll för att ge människan en grundtrygghet som bygger på att så lite som möjligt av landskapet förändras till det sämre ur inledningsvis beskrivna samhörighetsaspekter. Detta i sig betyder att det naturliga och nedärvda förhållningssättet till landskapets utveckling innebär ett hänsynstagande som låter naturens läkande förmåga tas tillvara och skapar möjlighet för att det s.k. naturliga kretsloppet fungerar. Varje människa har i grunden en förståelse för betydelsen av att man inte kan överutnyttja det landskapet producerar.

Leader-metoden bygger på att man genom samarbete mellan offentlig, privat och ideell sektor skapar förutsättningar i landskapet för en landsbygdsutveckling baserad på hållbarhet utgående från ovan beskrivna aspekter.

Landsbygdsnatverket är av stor betydelse för att skapa förutsättningar för landsbygden att överleva och utvecklas. Ett nätverk av individer med en tydlig samhörighet i att vilja utveckla landsbygden är nödvändigt för att skapa kreativa möten där goda exempel överförs och ger också en kritisk massa för att påverka den framtida politiska processen när det gäller beroendeförhållandet mellan urbanisering och landsbygdsutveckling.

Lennart Myrman, Leader Bergslagen
Leaders representant
i arbetsgruppen landskapsområden

Leader gör det bättre på landsbygden, men behöver klara besked för att fortsätta

EU-kommissionens förslag på hur framtidens jordbruks- och landsbygds politik kan komma att se ut från och med 2014 sätter bland annat ramarna för vårt nationella landsbygdsprogram. I förslaget ser det visserligen ljus ut för våra svenska leaderområden, som tills nu visar på positiva resultat. Kommissionen vill stärka leadergruppernas möjlighet att arbeta för en positiv landsbygdsutveckling även under nästa period. Men det kommer att ta tid innan ett nytt svenskt landsbygdsprogram tagits fram och beslutats om.

I Sverige har de 63 leaderföreningarna sedan 2007 tillsatt styrelser, bemannat verksamhetskontor och byggt upp en acceptans och uppskattning hos befolkning och aktörer på landsbygden. Bland föreningarna finns idag

bred kunskap, engagemang och kompetens om landsbygdsutveckling, vilket måste värnas om och tas tillvara.

Men eftersom de enskilda grupperna inte har några garantier om hur arbetet ska fortsätta efter 2013 riskerar man nu många avhopp både hos styrelse och personal. Det bidrar till merkostnader under nästa programperiod om kompetens då måste formas på nytt. Dessutom har våra fungerade LAG-grupper byggt upp ett förtroende hos lokala aktörer som riskerar raseras om LAG visar sig vara en instabil partner mellan perioderna. Stödet från den offentliga sektorn är viktigt för det lokala engagemanget.

I skrivande stund antas att ett beslut om kommande programperiod fattas tidigast hösten 2013. Men redan nu måste engagemanget hos

förtroendevalda och kompetent arbetskraft säkras! Riksdagen och Landsbygdsdepartementet borde snarast kunna visa sina intentioner med Leader tydligare. En viktig roll spelar även SKL, (Sveriges kommuner och landsting), som kan uppmana sina medlemmar till att aktivt ta ställning på lokal nivå. Vad vill Sveriges kommuner, landsting och regioner i allmänhet med landsbygdsutveckling och i synnerhet under perioden 2014-2020? Eftersom nyttan med Leader ska tillfalla lokala aktörer borde det ligga i lokala kommuners, landstings och regioners intresse att bevara Leader och se till att vi får en smidig övergång in i nästa period. Den framgång Leader visar på borde vara skäl nog.

Landsbygdsnätverkets samverkansgrupp för Leader

Av utrymmesskäl har artikeln kortats. Artikeln i sin helhet hittar du på: www.landsbygdsnatverket.se/huvudomraden/press

Leader fortsättningen – från SKL

EU-medlemskapet har inneburit många viktiga förändringar för Sverige. Genom EU:s strukturfonder och jordbrukspolitik har inte bara nya resurser tillförts det lokala och regionala utvecklingsarbetet, vi har också inspirerats att arbeta mer systematiskt i vårt utvecklingsarbete.

Nackdelarna med pengar från EU beskrivs rätt väl i inlägget från samverkansgruppen för Leader; Processerna är beroende av många aktörer, och "byråkratin" känns ofta som en motståndare till ett rationellt upplägg av projekten.

Leader har tillkommit för att ge en möjlighet för lokala utvecklingsgrupper och aktörer en väg att själva ta ansvar för och utveckla det egna lokala samhället. Kommunerna är i de flesta fall medaktörer i Leader-projekten och har en positiv inställning till de möjligheter Leader ger till lokala utvecklingsinsatser. De LAG-grupper

som känner att de behöver en kontinuitet även efter den nuvarande programperiodens utgång bör i god tid ta en dialog med sin kommun/-er om lämpligt sätt att klara en övergång till en ny programperiod. En bedömning av vilka förändringar som kan komma att ske i programmet till nästa period måste då naturligtvis ingå i bedömningen.

Det finns starka motiv för kommun- och regionpolitiker att länka landsbygden till tätorternas och städernas utveckling och vice versa, tänka och planera helheten i den territoriella utvecklingen. SKL vill därför gärna, inför nästa programperiod, arbeta för förbättringar i myndighetssamordning och i användningen av strukturfondsmedel som möjliggör denna helhetssyn. Vår utgångspunkt är att lokala och regionala politiska organ med utvecklingsansvar

är mest lämpade för att ta helhetsansvaret för den utvecklingen och att även landsbygdsutveckling som en del av helheten bör innefattas i det regionala utvecklingsansvaret. Det är den ordning SKL arbetar för inför den kommande perioden.

Bengt Westman
Sektionschef
Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad
Sveriges Kommuner och Landsting

Mycket tyder på att Leader kan fortsätta

Text: Jessica Hagård

Som det ser ut idag finns det inga tecken på att Leader skulle försvinna under nästa programperiod, det menar Gunilla Gustafsson, kansliråd på Landsbygdsdepartementet.

Tvärtom verkar det som att behovet av nätverkande förstärks. Det visar så väl den halvtidsutvärdering om landsbygdsprogrammet som genomfördes under hösten 2010, som det förslag till ny gemensam jordbrukspolitik för 2014-2020 som presenterades i oktober. Men exakt hur Leader kommer att se ut efter 2014 går inte att säga innan frågan är färdigförhandlad inom EU.

– Vi kommer i slutet av januari att träffa företrädare för samverkansgruppen för Leader för att lyssna och ta in deras åsikter. Det är värdefullt för den fortsatta verksamheten inom Leader, säger Gunilla Gustafsson.

Landsbygdsdepartementet har också gett i

uppdrag åt Jordbruksverket att genomföra en fallstudie om leadermetoden för att se vilka behov som finns och vad som behöver förbättras.

– Det är samtidigt viktigt att leaderkontoren fortsätter programperioden ut så att man inte tappar folk i slutet, fortsätter Gunilla Gustafsson.

Men när kommer leaderkontoren att få besked om det blir en fortsättning av deras strategiarbete eller inte?

Förhandlingarna kommer att pågå ett år till. Vi kan tyvärr inte säga mer idag. Men som sagt, inget pekar på att Leader skulle försvinna under nästa programperiod.

En God jul och Gott nytt landsbygdsår 2012

önskar alla vi på Landsbygdsnätverkets kansli!